

İSRAİL'İN GAZZE'DEKİ SUÇLARI

YÜCEL ACER

SETA | ANALİZ

KASIM 2023 · SAYI 395

İSRAİL'İN GAZZE'DEKİ SUÇLARI

YÜCEL ACER

COPYRIGHT © 2023

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik [fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.] yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-6583-03-0

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY

berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM

Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
ULUSLARARASI SİLAHLI ÇATIŞMALAR HUKUKU VE ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK	8
İHLALLERİN HUKUKİ SONUÇLARI	10
GAZZE'YE YÖNELİK İSRAİL'İN SALDIRILARI VE MEŞRU MÜDAFAA HAKKI	11
İSRAİL SALDIRILARININ NİTELİĞİ	13
İSRAİL'İN EYLEMLERİ VE ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK KURALLARININ İHLALİ	15
SONUÇ	18

YÜCEL ACER

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden Uluslararası İlişkiler lisans derecesi, Sheffield Üniversitesi'nden (İngiltere) Uluslararası Hukuk yüksek lisans derecesi, Bristol Üniversitesi'nden (İngiltere) Uluslararası Hukuk doktora derecesi almıştır. Halen Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı'nda Milletlerarası Hukuk profesörüdür. Uzmanlık alanları uluslararası deniz hukuku, uluslararası silahlı çatışmalar hukuku ve uluslararası insan hakları hukukudur. Birçok bilimsel makalenin yanında İngiltere'de basılmış *The Aegean Maritime Disputes and International Law* (Ege Deniz Sorunları ve Uluslararası Hukuk), *Uluslararası Hukukta Saldırı Suçu, Küresel ve Bölgesel Perspektiften Türkiye'nin İltica Stratejisi* ve *Uluslararası Hukuk: Temel Ders Kitabı* isimli kitapların da yazarıdır. ABD'de Hawaii Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktora sonrasında çalışmalar yapmış, Kara Harp Okulu, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Eskişehir Osman-gazi Üniversitesi ve Atılım Üniversitesi'nde de dersler vermiştir.

ÖZET

Bu analizde İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği saldırılar Uluslararası Silahlı Çatışmalar Hukuku ve Uluslararası İnsancıl Hukuk bağlamında değerlendirilmektedir.

İsrail, özellikle 1967'den bu yana işgal altında tuttuğu Filistin topraklarındaki insan hakları ihlallerinin yanı sıra Gazze Şeridi'nde yaşayan yüz binlerce Filistinliyi 2007'den bu yana abluka altında tutmaktadır. 7 Ekim 2023'te Gazze Şeridi'nden İsrail'e yönelik Hamas'ın askeri kanadı Kassam Tugayları tarafından gerçekleştirilen askeri taarruzları müteakip İsrail silahlı kuvvetleri, Gazze Şeridi'ni doğrudan hedef alan geniş çaplı askeri saldırılara başlamıştır. Neredeyse ilk günden itibaren İsrail ordusu tarafından havadan ve karadan aralıksız bombalanan şehirler ve kasabalarda şu ana kadar binlerce sivil hayatını kaybetmiş ya da yaralanmış, yüz binlerce insan yaşadıkları yerlerden zorla göç ettirilmiş, "Hamas'ı yok etme niyeti" iddiası ile Gazze yaşanılmaz hale getirilmiştir. Bu ağır saldırıların hukuki bir zemininin bulunup bulunmadığı ve İsrail'in hangi temel hukuk kurallarını ihlal ederek ne tür suçlara yol açtığıнын ortaya koyulması elzemdir. Genel değerlendirmeler dahi hukuki zemini bulunmayan bu yasa dışı saldırıların savaş suçları, insanlığa karşı suçlar hatta soykırım suçu oluşturacak boyutlara ulaştığını göstermektedir.

GİRİŞ

Hamas'ın askeri kanadı Kassam Tugayları 7 Ekim sabahı İsrail'in işgal altında tuttuğu Filistin topraklarına, Kudüs'e ve İsrail'in bazı şehirlerine silahlı taarruzlar başlatmış, "Aksa Tufanı" adı verilen bu saldırılarda İsrail'in ilk açıklamalarına göre 1.400'ün üzerinde kişi hayatını kaybetmiş ve 200 civarında kişi de esir alınmıştır.¹

İsrail üzerinde derin şok etkisi meydana getirdiği görülen bu saldırılardan yaklaşık 3 saat sonra İsrail Hava Kuvvetleri Gazze'ye hava saldırıları başlatmıştır. Akabinde Başbakan Binyamin Netanyahu savaş durumunda olduklarını ilan etmiş, Savunma Bakanı Yoav Gallant ise Gazze Şeridi'ne elektrik, yakıt ve yiyecek girişinin tümünden kesildiğini, "topyekün abluka" uygulanmaya başlandığını ilan etmiştir. Bakan Gallant açıklamasına "İnsan hayvanlarla savaşıyoruz ve buna göre hareket ediyoruz" şeklinde bir beyanı da eklemiştir.²

1 İsrail yakın zamanda bu sayıyı 1.200 olarak revize etmiştir. Bkz., "Israel Revises Hamas Attack Death Toll to 'Around 1,200'", Reuters, 10 Kasım 2023.

2 "İsrail Savunma Bakanı Gallant: Gazze Tamamen Ablukaya Alınacak", Anadolu Ajansı, 9 Kasım 2023.

İsrail'in "meşru müdafaa hakkı" bağlamında başlattığını öne sürdüğü³ saldırılar kısa süre içerisinde geniş çaplı ve acımasız bir ölçüğe ulaşmış, Gazze Şeridi'ndeki yerleşim yerleri ve sivil altyapı tamamen tahrip edilecek şekilde bombalanmaya başlanmıştır. Halen devam eden ve şu ana kadar binlerce Filistinli sivilin hayatını kaybetmesi ve yaralanmasına yol açan bu saldırılar "Uluslararası Hukuk"un ve özellikle de "Uluslararası İnsancıl Hukuk"un ilgili kurallarına göre detaylıca değerlendirilmesi gereken boyutlara ulaşmıştır.

Öncelikle İsrail'in meşru müdafaa hakkının mevcut olup olmadığı ve bu hakkın kullanım şartlarına uyulup uyulmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira saldırıların ulaştığı ölçek, dayanıldığı iddia edilen meşru müdafaa hakkının en azından sınırlarının aşıldığına dair ciddi şüpheler oluşturmaktadır. Öte yandan saldırıların boyutu ve özellikle de sivil halk üzerinde meydana getirdiği ağır sonuçlar, uluslararası insancıl hukukun temel kurallarının ağır bir şekilde ihlal edilmekte olduğunu ve ağır suçların işlendiğini göstermektedir.

Bu bağlamda öncelikle uluslararası hukukun ilgili kuralları ortaya koyulmuş ve daha sonra İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği eylemler tespit edilerek hukuki değerlendirmeler yapılmıştır.

ULUSLARARASI SİLAHLI ÇATIŞMALAR HUKUKU VE ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK

Devletlerin birbirlerine karşı silahlı güç kullanmaları ve silahlı güç kullanırken hangi kurallara uygun hareket etmeleri gerektiğine dair kurallar Uluslararası Silahlı Çatışmalar Huku-

3 "Blinken in Tel Aviv: As Long As Us Exists, Israel Won't Have to Defend Itself Alone", *The Times of Israel*, 12 Ekim 2023.

ku (USÇH) olarak ifade edilmektedir. USÇH, bir yandan devletlerin silahlı güce başvurmalarına ilişkin kurallar içerirken diğer yandan devletlerin kendi aralarında ve terörist gruplar hariç olmak üzere devlet dışı düzenli silahlı gruplar ile devletler arasında yaşanan silahlı çatışmalarda uymaları gereken kuralları ortaya koymaktadır.

Silahlı Güce Başvurma Hakkı

Birleşmiş Milletler (BM) Antlaşması'nın 2. maddesinin 4. paragrafında genel olarak silahlı güce ve hatta silahlı güç tehdidinde başvurmak yasaklanmış, silahlı güce başvurulacak durumlar istisnai durumlar olarak sayılmıştır. Bu genel yasağın iki istisnasından biri meşru müdafaa hakkıdır. BM Antlaşması'nın 51. maddesi doğal olarak zaten var olduğunu ifade ettiği meşru müdafaa hakkını, "silahlı" bir saldırı karşısında, saldırıya uğrayan bir devletin tek başına ya da diğer devletlerle beraber başvurabileceği bir hak olarak tanımlamaktadır. Söz konusu hakkın ise "BM Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin devamı için gerekli tedbirleri alıncaya kadar" kullanılabilceğini belirtmektedir.

İkinci istisna ise BM Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliği sürdürmek ya da tekrar tesis etmek için 42. maddede belirtilen hava, deniz ve kara kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermesi durumudur.

Silahlı Çatışmalar Esnasında Uyulması Gereken Kurallar

Savaş esnasında uyulması gereken kuralların temel amaçlarından ilki çatışma dışı olan sivilleri, savaş esirlerini, yaralı ve hasta düşerek savaş dışı kalmış savaşılanları saldırılardan ve savaşın diğer eylemlerinden korumak; ikincisi ise savaşılanların gereksiz acıya ve ölüme maruz kalmamasını sağlamaktır. Daha yakın zamanda ortaya

koyulan yeni kurallar ise silahlı çatışmalarda çevrenin, tarihi eserlerin ve doğal güzelliklerin korunmasını sağlamayı da amaç edinmektedir.

İsrail saldırılarının boyutu ve özellikle sivil halk üzerinde meydana getirdiği ağır sonuçlar, uluslararası insancıl hukukun temel kurallarının ağır bir şekilde ihlal edilmekte olduğunu ve ağır suçların işlendiğini göstermektedir.

Bu kurallara, belirtilen insani amaçları nedeniyle "Uluslararası İnsancıl Hukuk" (UİH) kuralları da denmektedir. UİH, hem savaşta kullanılacak silahlara dair kısıtlamalar hem de savaşma yöntemlerine dair düzenlemeler getirerek bu amaçları sağlamayı hedeflemektedir. Silahlı çatışmalarda silahları ve çatışma yöntemlerini düzenleyen kurallar 1864'ten bu yana yapılan uluslararası sözleşmelerle oluşturulmuştur. "1864 Kara Savaşlarında Yaralı ve Hastaların Durumlarının İyileştirilmesine İlişkin Cenevre Sözleşmesi", "1906 Cenevre Savaş Alanında Yaralıların ve Hastaların Durumunun İyileştirilmesi Sözleşmesi", "1925 Cenevre Boğucu, Zehirleyici ve Benzeri Gazların ve Bakteriyolojik Araçların Kullanılması Protokolü", "1929 Cenevre Savaş Alanında Yaralı ve Hastaların Durumunun İyileştirilmesine İlişkin Sözleşme", "1907 Lahey Sözleşmeleri" İkinci Dünya Savaşı'ndan önce yapılmış sözleşmelerdir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ise 1949'da imzalanan 4 adet Cenevre Sözleşmesi ve bu sözleşmelere 1977'de yapılan 2 Ek Protokol, "1980 Konvansiyonel Silahlar Sözleşmesi" ve 5 Ek Protokol, "1993 Kimyasal Silah Sözleşmesi" ve "1997 Ottawa Anti-Personel Mayın Sözleşmesi" gibi belli başlı sözleşmeler oluşturulmuştur.

Çevrenin, tarihi ve kültürel eserlerin korunmasına dair “1954 Silahlı Çatışmalarda Kültürel Varlıkların Korunmasına Dair Sözleşme (ve 2 adet Ek Protokol)”, “1972 UNESCO Dünya Mirası Sözleşmesi”, “1972 Biyolojik Silah Sözleşmesi” ve “1992 Arkeolojik Mirasın Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi” gibi sözleşmeler de daha sonraki yıllarda mevcutlara eklenmiştir.

Belirtilen uluslararası sözleşmeler, silahlı çalışmalar esnasında tarafların birbirlerine karşı kullanmaları yasak silahlardan bazılarını ismen sayarak yasaklamıştır.⁴ Bazı silah türlerini ismen sayarak yasaklayan sözleşmeler dışında ayrıca bazı sözleşmeler “gereksiz acı ve ölüme yol açan” silahların ve “sivil-asker ayrımı yapmayan” silahların kullanımının yasak olduğu prensiplerini getirerek bu kurallara uymayan mevcut ve muhtemel silahların kullanımına önemli kısıtlamalar getirmiştir. 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve özellikle 1977 Uluslararası Silahlı Çatışmaların Mağdurlarının Korunmasına İlişkin I nolu Ek Protokol “gereğinden ağır yaralanmaya veya gereksiz acı çekilmesine yol açar nitelikte silah, mermi, malzeme ile savaş yöntemlerinin kullanılmasının” yasak olduğu prensibini içermektedir. Protokol ayrıca taraf devletlerin yeni geliştirilen silahlarının Cenevre Sözleşmelerinin belirtilen prensiplerine aykırı olmamalarını sağlama yükümlülüğünü de öngörmüştür.⁵

4 “1972 Bakteriyolojik ya da Zehirleyici Silahların Geliştirilmesi, Üretimi ve Depolanmasının Yasaklanmasına Dair Sözleşme”, “1977 Anti-Personel Kara Mayınları Kullanımının, Üretiminin ve Devredilmesinin Yasaklanması Sözleşmesi” (Ottowa) sözleşmeleri en yakın örneklerdir: 1981 tarihli “Aşırı Derecede Yaralayan ve Ayrım Gözetmeyen Etkileri Bulunan Belirli Konvansiyonel Silahların Kullanımının Yasaklanması veya Sınırlanması Sözleşmesi” ve Ek Protokolü ve bu sözleşmede 2001’de yapılan değişiklikler, söz konusu yasakları uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalara da genişletmiştir. Sözleşmeye 1995’te “Kör Edici Lazer Silahları Protokolü” Başlıklı IV. Protokol eklenerek kör edici lazer silahları da yasaklanmıştır. 1993 kimyasal silahların geliştirilmesi, yapımı, stoklanması ve kullanımının yasaklanması ve bunların yok edilmesine ilişkin Paris sözleşmesi de biyolojik ve bakteriyolojik silahları yasaklamaktadır.

5 Lahey kara savaşlarının hukuku ve yapılagelişleri sözleşmesi de gereksiz acı vermeme (*unnecessary suffering*) ilkesini vurgulayarak kara savaşlarında zehir veya zehirli silahlar, düşmana veya orduya mensup kişileri acımasızca öldüren veya yaralayan gereksiz acıya neden olacak biçimde tasarlanan silah veya mermi veya malzemeleri yasaklamıştır.

Yasaklanmış savaş yöntemlerine ilişkin sözleşmeler ise bazı savaşma yöntemlerini tek tek sayarak yasaklamaktadır. Bu bağlamda yasaklanan birçok eylem arasında özellikle savaş dışı olduğu anlaşılan ya da mevcut koşullar altında öyle olduğunun kabul edilmesi gereken kişilerin saldırı hedefi yapılması, silahlı çatışmalara doğrudan dahil olmayan sivillerin ve sivil yerleşim yerlerinin hedef alınıp saldırıya maruz bırakılması tümünden yasaklanmış eylemlerdir. Savaş silah ve yöntemlerine dair önemli bir kısıtlama da doğal çevrenin korunmasına yöneliktir.⁶

İHLALLERİN HUKUKİ SONUÇLARI

Mezkur kuralların ihlali sıradan hukuk ihlalleri niteliğinde değildir. Savaş ya da silahlı çatışmalar esnasında temel insan haklarının korunmasına dair bu kuralların ihlali suç teşkil etmekte ve kişisel cezai sorumluluk doğurmaktadır. Suç oluşturan bu eylemler yaygın bir şekilde “Cenevre Sözleşmelerinin ağır ihlalleri” kavramı ile ifade edilmektedir. I nolu Konvansiyon’un 50. maddesi, II nolu Konvansiyon’un 51. maddesi, III nolu Konvansiyon’un 130. maddesi, IV nolu Konvansiyon’un 147. maddesi, I nolu Protokol’ün 11 ve 85. maddeleri ise “Cenevre Sözleşmelerinin ağır ihlalleri” olarak ifade edilen yasakları düzenlemektedir.

Korunan kişilere veya mallara karşı işlenmesi halinde kasten öldürme, işkence veya biyolojik deneyler de dahil olmak üzere insanlık dışı muamele, kasten büyük acıya neden olma veya

6 Bu konuda asıl detaylı düzenlemeler, 1954’te imzalanan silahlı çatışmada kültürel varlıkların korunmasına dair Lahey Konvansiyonu 1992 arkeolojik mirasın korunmasına dair Avrupa Sözleşmesi ve 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Sözleşmesi ile yapılmıştır. Doğal çevrenin korunmasına dair daha genel uluslararası hukuk kuralları da bulunmaktadır. 1976 Silahsızlanma Komisyonu Konferansı’nda müzakere edilen ve BM Genel Kurulu tarafından Cenevre’de imzaya açılan çevrenin değiştirilmesi tekniklerinin askeri veya düşmanca kullanımının yasaklanmasına dair sözleşme de benzeri hükümler öngörmektedir.

vücutta ciddi yaralanmaya neden olma, askeri gerekliliklerle haklı gösterilmeyen ve hukuka aykırı ve ahlaksızca yapılan, sağlık veya mülkün kapsamlı bir şekilde tahrip edilmesi, bir savaş esirinin düşman devletin kuvvetlerinde hizmet etmeye zorlanması veya Cenevre Sözleşmelerinde öngörülen adil ve düzenli yargılanma haklarından kasten mahrum bırakılması, hukuka aykırı olarak sınır dışı edilmesi veya başka bir yere nakledilmesi veya hukuka aykırı olarak hapsedilmesi, korunan bir şahsın düşman bir devletin kuvvetlerinde hizmet etmeye zorlanması veya korunan bir şahsın bu sözleşmede öngörülen adil ve düzenli yargılanma haklarından kasten mahrum bırakılması ve askeri gerekliliklerle haklı gösterilmeyen ve hukuka aykırı gerçekleştirilen, rehin alma ve mülklere geniş çapta zarar verme ya da el koyma eylemleri suç teşkil etmektedir.

Karşı tarafın kontrolü altında olan/korunan tıbbi veya dini personele, tıbbi birimlere veya tıbbi nakil araçlarına karşı sivil nüfusu veya sivil bireyleri saldırı hedefi haline getirmek açıkça suç oluşturan eylemlerdir. Aşırı can kaybına, sivillerin yaralanmasına veya sivil nesnelere zarar görmesine neden olacağını bilerek, sivil nüfusu veya sivil nesnelere etkileyen ayırım gözetmeyen saldırı düzenlemek, tehlikeli güçler içeren iş veya tesislere karşı aşırı can kaybına, sivillerin yaralanmasına veya sivil nesnelere zarar görmesine neden olacağını bilerek saldırı başlatmak, savaş dışı olduğunu bilerek bir kişiyi saldırı hedefi haline getirmek, ırk ayrımcılığına dayalı, kişisel onurun çiğnendiği *apartheid* uygulamaları ve diğer insanlık dışı ve aşağılayıcı uygulamalar, halkların kültürel veya manevi mirasını oluşturan tarihi anıtlar, sanat eserleri veya ibadet yerlerinin yıkımı ve kişileri adil ve düzenli yargılanma haklarından mahrum bırakma eylemleri de suç oluşturmaktadır.⁷

⁷ Additional Protocol I, Madde 11, Madde 85.

GAZZE'YE YÖNELİK İSRAİL'İN SALDIRILARI VE MEŞRU MÜDAFAA HAKKI

7 Ekim'deki Hamas'ın Aksa Tufanı taarruzundan sonra İsrail'in "meşru müdafaa" hakkını kullandığını iddia ederek saldırılar başlattığını belirtmiştik. İsrail aynı gün içinde yedek kuvvetlerini harekete geçirerek savaş için alarm durumunu ilan etmiş ve İsrail Hava Kuvvetleri Gazze'ye saldırılar başlatmıştır.

Filistin topraklarını işgal etmiş bir devlet olarak, toprakları işgal edilen Filistinli grupların askeri taarruzları karşısında İsrail'in meşru müdafaa hakkı değil işgal ettiği topraklardan meşru sınırlarına çekilme yükümlülüğü vardır.

Ancak Filistin topraklarını işgal etmiş bir devlet olarak, toprakları işgal edilen Filistinli grupların askeri taarruzları karşısında İsrail'in meşru müdafaa hakkının bulunmadığını, bu tür taarruzlar karşısında İsrail'in yalnızca hukuki yükümlülüğünden bahsedebileceğini, bu yükümlülüğün de İsrail'in işgal ettiği topraklardan meşru sınırlarına çekilmek olduğunu belirtmek gerekir. İsrail yalnızca kendi meşru sınırları içerisinde saldırıya uğradığında meşru müdafaa hakkına sahip olacak ve onu da yalnızca kendi ülkesini korumak için kullanabilecektir.

Meşru müdafaa hakkı, gayrimeşru güç kullanımı karşısında başvurulabilen bir haktır. Hamas'ın kullandığı yöntemlerin meşruluğu bir yana, burada esasen meşru müdafaa hakkını kullanan tarafın Filistin tarafı olduğunu vurgulamak gerekir. Zira işgale uğrayan taraf Filistin'dir ve her an meşru müdafaa hakkını

kullanma hakkını elinde bulundurmaktadır. Bu durum, Uluslararası Adalet Divanının (UAD) İsrail'in Filistin topraklarında inşa ettiği duvara dair verdiği danışma görüşünde de Mahkeme tarafından açıkça ifade edilmiştir.⁸ Bu yönde resmi açıklamalar yapan devletler⁹ ve görüş bildiren uzmanlar bulunmaktadır.¹⁰

Meşru müdafaa hakkını kullanan tarafın Filistinliler olduğunu vurgulamak gerekir. Zira işgale uğrayan taraf Filistin'dir ve her an meşru müdafaa hakkını kullanma hakkını elinde bulundurmaktadır.

İsrail'in işgalci taraf olduğu gerçeği bir kenara koyulsa ve meşru müdafaa hakkını kullandığı varsayılsa dahi kullandığı gücün orantısızlığı ve hedef aldığı kişi ve mekanlar dikkate alındığında, kısa süre içerisinde İsrail karşı saldırılarını meşru müdafaa hakkının yasal sınırlarından çıkarmış ve hukuki zeminden yoksun topyekün bir saldırıya dönüşmüştür.

Gazze Şeridi'nin özellikle kuzeyinde bulunan yerleşim yerlerine yönelik ağır bir bombardıman altında çok sayıda sivil öldürülmeye ya da yaralanmaya, sivil altyapı çökertilmeye başlanmıştır. İsrail ordusu Batı Şeria'da tam bir tecrit uygulanmaya başladığını ilan etmiştir.¹¹ Savunma Bakanı Gallant, Gazze Şeridi'ne elektrikli kesecek, yiyecek ve yakıt

girişini engelleyecek topyekün abluka uygulanacağını duyurmuş ve "İnsan hayvanlarla savaşıyoruz ve buna göre hareket ediyoruz" beyanında bulunmuştur.¹²

Oysa meşru müdafaa hakkı her türlü ve her ölçekte askeri faaliyete zemin oluşturan bir hak niteliğinde değildir. Meşru müdafaa hakkı, BM Antlaşması'nın 51. maddesinde düzenlendiği üzere mevcut bir silahlı saldırı karşısında devletlerin kendini tek başlarına ya da kendilerine yardım edebilecek diğer devlet ya da devletlerle birlikte savunma haklarını ifade eder.

51. maddede de belirtildiği gibi meşru müdafaa hakkı doğal ve dolayısıyla yapılageliş hukukunda da mevcut bir hak olduğundan, bu hakkın doğasında orantılılık unsuru da bulunmaktadır. Bu bağlamda meşru müdafaa hakkı çerçevesinde kullanılan gücün orantılı olması gerekir.¹³ Meşru müdafaa hakkı doğuran eylemle orantılı olmayan, karşı tarafı cezalandırmaya ya da intikam almaya dönük eylemler meşru müdafaa hakkının hukuki sınırlarını aşmaktadır. Bu unsurla bağlantılı bir şekilde, saldırıya verilecek karşılığın saldırıyı durduracak ve geri itecek ölçekte olması gerekmekte, bu gerekliliğin ötesinde güç kullanıldığında meşru müdafaa hakkının sınırları aşılmaktadır.

Dolayısıyla Filistin tarafından gerçekleştirilen askeri eylemlerin bir saldırı olduğu ve meşru müdafaa hakkı doğurduğu kabul edilse dahi meşru müdafaa hakkını kullandığını beyan eden İsrail'i birçok hukuki sınırlanmalar ve kısıtlamalar beklemektedir. Bu bağlamda İsrail, karşı askeri eylemlerini ancak saldırı durdurulana kadar ve varsa "işgal edilmiş topraklarını" kurtarana kadar devam ettirebilir. Kullanılan

8 Bkz. *Advisory Opinion of the International Court of Justice on the Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory*, (ICJ Reports, 2004), s. 136, 194.

9 Bkz. "Israel Has No Right to Self-Defense As 'Occupier,' Russia Says", *The Moscow Times*, 2 Kasım 2023.

10 "Israel's War in Gaza is Not a Valid Act of Self-Defence in International Law", *OpinioJuris*, 9 Kasım 2023, <https://opiniojuris.org/2023/11/09/israels-war-in-gaza-is-not-a-valid-act-of-self-defence-in-international-law/>, (Erişim tarihi: 13 Kasım 2023).

11 "Israel Declares Siege of Gaza as Hamas Threatens to Start Killing Hostages", *The Guardian*, 9 Ekim 2023.

12 "İsrail Savunma Bakanı: İnsan Hayvanlarla Savaşıyoruz", *VOA Türkçe*, 9 Ekim 2023.

13 *Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua*, (ICJ Reports, Nicaragua V. United States of America: 1986), s. 14, 94, 103; Malcom N. Shaw, *International Law*, 7. Baskı, (Cambridge University Press, Cambridge: 2014), s. 827.

gücün orantılı olması yani saldırıyı durduracak ve ülkesinin yasal parçalarının kurtarılmasını sağlayacak ölçütün ötesine geçmemesi gerekir. 2 milyonun üzerinde insanın yalnızca 41 kilometre kadar uzanan ve en fazla 12 kilometre derinliğe sahip dar bir bölgeye sıkıştığı bir Filistin ülke parçasına yönelik İsrail'in tek başına dahi yapacağı askeri saldırılar meşru sınırları kolaylıkla aşabilmektedir.

Son olarak sivillere ve sivil yerleşim yerlerine saldırının meşru müdafaa hakkının tamamen dışında olduğu vurgulanmalıdır. İsrail'in Gazze'de yürüttüğü askeri eylemlerinin sivil kayıplara yol açması, sivil yerleşim yerlerine ve sivil altyapıya zarar vermesi devam eden satırlarda ele alındığı gibi ağır suçların işlenmesi anlamına gelmektedir.

Sonuç olarak İsrail'in 8 Ekim'den bu yana devam eden askeri saldırılarının hukuki bir meşruiyeti bulunmamakta aksine hukuk dışı saldırı savaşı niteliği göstermektedir. Uluslararası Ceza Mahkemesinin (UCM) Kurucu Antlaşması'nın 8. maddesinde ifade edildiği gibi siyasi veya askeri teşkilat üzerinde etkili bir şekilde kontrol uygulayan veya yönlendiren kişi ya da kişiler tarafından "bir saldırı eylemi"nin planlanması, hazırlanması, başlatılması ve yürütülmesi saldırı suçu oluşturmaktadır. Bu suç, savaşı başlatan ve yürüten siyasi ve askeri yöneticilerin kişisel cezai sorumluluğuna yol açtığı gibi karşı tarafa verilen zararın giderilmesini de gerektirmektedir.

İSRAİL SALDIRILARININ NİTELİĞİ

İsrail'in Gazze'ye başlattığı ve halen devam eden saldırılarının UİH bağlamında ön plana çıkan çarpıcı nitelikleri bulunmaktadır. İsrail'in askeri saldırıları ve uyguladığı diğer askeri tedbirler yalnızca Gazze Şeridi'ni değil Filistin ülkesinin

diğer kesimlerini yani Batı Şeria ve Kudüs'ü de hedef almaktadır.

Eylemlerin en ön plana çıkan yönü sivillerin kasten öldürülmesi ya da yaralanmasıdır. İsrail savaş uçaklarının gerçekleştirdiği havadan bombardımanlar, kara unsurlarının gerçekleştirdiği top ya da roket atışları ve benzeri saldırılar sivillerin bulunduğu bilinen mekanları doğrudan hedef alarak kasten öldürme ya da yaralama eylemleri gerçekleştirmektedir.

Sivillerin tahliye edildiği yolların bombalanması,¹⁴ sivillerin barınak olarak kullandığı yerlerin bilerek bombalanması yolu ile öldürme ya da yaralama eylemlerinin gerçekleştirilmesi, yerinden edilmiş Filistinli sivillerin uzun yıllardır topluca barındıkları mülteci kampları bombalanarak öldürülmesi ya da yaralanması,¹⁵ kasaba ya da köylerin kasten ve bilerek bombalanarak sivillerin katledilmesi¹⁶ gibi eylemler hemen her gün gerçekleştirilmektedir.

BM'nin bir beyanına göre daha 23 Ekim'de yani saldırıların başlamasından yalnızca iki hafta sonra öldürülen sivil sayısı 5 bini geçmiştir.¹⁷ Gazze'deki hükümetin Medya Ofisi Başkanı Selame Maruf 7 Kasım'da düzenlediği basın toplantısında; İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik saldırıları neticesinde 4 bin 237'si kadın, 2 bin 719'u çocuk olmak üzere 10 bin 328 kişinin öldürüldüğünü, yaklaşık 26 bin kişinin de yaralandığını ifade etmiştir. Her gün yüzlerce sivil ölümünün gerçekleştiği bu sürece kadar hiçbir saldırıda bir

14 Örneğin Salah al-Din Caddesi'ndeki bir tahliye yolunun 13 Ekim'de bombalanarak 70 kişinin öldürülmesi gibi. Bkz. "70 Palestinians Killed, 200 Injured as Israel Strikes Convoy of Displaced People in Gaza: Interior Ministry", Anadolu Agency, 13 Ekim 2023.

15 Can Kamiloğlu, "BM Genel Sekreteri: 'Cebaliye Mülteci Kampına Düzenlenen Saldırı ve Artan Şiddet Yüzünden Dehşete Düştük'", VOA Türkçe, 1 Kasım 2023.

16 "Israel Pummels Gaza with Strikes as It Expands Ground Operations", France24, 27 Ekim 2023.

17 "Israel-Palestine: Gaza Death Toll Passes 5,000 with No Ceasefire in Sight", UN News, 23 Ekim 2023.

günde bu kadar fazla sayıda sivil öldürülmemiştir. İsrail'in saldırılarında her gün ortalama rakamlarla 400'den fazla sivil öldürülmektedir.¹⁸

BM Özel Raportörü Balakrishnan Rajagopal, İsrail'in Gazze'deki hedeflere yönelik saldırıları sonucunda şehirdeki tüm konutların yüzde 45'inin yıkıldığı veya hasar gördüğünü, yaklaşık 1,5 milyon kişinin ülke içinde yerinden edildiğini ve 80'den fazla BM personeli dahil 10 binden fazla kişinin hayatını kaybettiğini, tüm ölümlerin yüzde 67'sinin çocuk veya kadın olduğunu, hava saldırılarında 25 binden fazla kişinin yaralandığını belirtmiştir. Hayatını kaybedenler arasında 1.300 çocuğun da bulunduğunu, 2 bin 300'den fazla kişinin kaybolduğunu, bunların çoğunun muhtemelen enkaz altında kaldığını vurgulamıştır.¹⁹

İsrail yalnızca Gazze'de değil Batı Şeria'da da sivilleri hedef almaktadır. Gösteri yapan sivillere ateş açma ve öldürme, yaralama, tutuklama, Yahudi yerleşimcilerin Filistinlileri öldürmesine göz yumma, hatta Batı Şeria'da Cenin kentine hava saldırısı düzenleme bu eylemlerden bazılarını oluşturmaktadır.²⁰ İsrail 9 Kasım itibarıyla Batı Şeria'da 150'den fazla kişiyi öldürmüştür.²¹

İsrail'in Gazze Şeridi'nde yaşayan Filistinlilere yönelik ön plana çıkan eylemlerden birisi de halkın yaşadıkları yerlerden tümenden zorla göç ettirilmesi olmaktadır. İsrail, 12 Ekim günü Gazze'nin kuzeyinde bulunan bütün halkın 24 saat içinde

güneye göç etmeleri gerektiği bildirmiştir. Bu bildiri karşısında BM yetkilileri bunun imkansız ve insanlık dışı ağır sonuçlara yol açacak bir yöntem olduğunu beyan etmiştir.²² İnsani bir felaket uyarısında bulunan Uluslararası Af Örgütü, 13 Ekim'de İsrail'i tahliye emrini iptal etmeye çağırmıştır.²³

Savaşın etkilerinden korunması gereken sivillerin kasten öldürülmesi yöntemi sadece doğrudan saldırılar şeklinde değil aynı zamanda sivil altyapı tesislerine yapılan saldırılarla temel ihtiyaçların karşılanamaz hale getirilmesi ile de gerçekleştirilmektedir. İsrail 12 Ekim'de rehinelere serbest bırakılana kadar Gazze'ye su, yakıt ve elektrik verilmeyeceğini duyurmuş²⁴ ve şehirdeki temel sivil ihtiyaçları karşılayan elektrik santralleri, güneş panelleri ve hatları, içme suyu hatları ve yakıt kaynakları bombalanmış ve bombalanmaya devam etmektedir. BM Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA) başkanı, 15 Ekim'de düzenlediği basın toplantısında Gazze'de "hayatın tükendiğini", şehrin temiz içme suyu kaynaklarının bittiğini kaydetmiştir.²⁵

Bu bağlamda insani anlamda çarpıcı bir başka saldırı yöntemi hastanelere ve sağlık kurumlarına düzenlenen saldırılardır. 14 Ekim'de Kızılay ambulansları kasıtlı olarak vurulmuş, 17 Ekim'de binlerce Filistinlinin sığındığı El-Ehli Baptist Hastanesi bombalanmış, 27 Ekim günü İsrail savaş uçakları Gazze'deki hem El-Şifa Hastanesi'ni hem de Endonezya Hastanesi civarını bombalamış, 30 Ekim'de Türk-Filistin Dostluk Hastanesi bombalanmış, 3 Kasım'da bir ambu-

18 "İsrail'in Saldırılarında Gazze Şeridi'nde 40 Bin Konut Tamamen Yıkıldı", Anadolu Ajansı, 7 Kasım 2023.

19 "Gaza: Destroying Civilian Housing and Infrastructure is an International Crime, Warns UN Expert", UN Human Rights Office of the High Commissioner, 8 Kasım 2023, <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/11/gaza-destroying-civilian-housing-and-infrastructure-international-crime>, (Erişim tarihi: 13 Kasım 2023).

20 11 Ekim günü İsrail sınır polisi Doğu Kudüs'te iki Filistinliyi vurarak öldürmüş, 15 Ekim günü Filistin haber ajansı Wafa'ya göre İsrail sınır polisi işgal altındaki Batı Şeria'da 50'den fazla Filistinliyi tutuklamış, 22 Ekim günü İsrail, işgal altındaki Batı Şeria'nın Cenin kentindeki El Ensar Camii'ne hava saldırısı düzenlemiştir. Bkz. "İsrail Polisi Doğu Kudüs'te 2 Filistinliyi Öldürdü", Anadolu Ajansı 15 Ekim 2023.

21 "BM: İsrail Güçleri, 7 Ekim'den Bu Yana Batı Şeria'da 150'den Fazla Filistinliyi Öldürdü", CNN Türk, 9 Kasım 2023.

22 "BM: İsrail'in Gazze'nin Kuzeyindeki 1 Milyon Sivile 24 Saat Tanınması Dehşet Verici", Anadolu Ajansı, 13 Ekim 2023.

23 "Israel/OPT: Appalling Gaza 'Evacuation Order' Must Be Rescinded by Israel Immediately", Amnesty International, 13 Ekim 2023, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/10/israel-opt-appalling-gaza-evacuation-order-must-be-rescinded-by-israel-immediately/>, (Erişim tarihi: 13 Kasım 2023).

24 "First Thing: No Power, Water or Fuel for Gaza Until Hostages are Freed, Israel Says", *The Guardian*, 12 Ekim 2023.

25 "İsrail-Hamas Savaşı 2. Ayına Girdi: İşte İlk 30 Günde Yaşananlar", NTV, 8 Kasım 2023.

lans konvoyuna saldırı düzenlenmiş, El-Şifa Hastanesi bir kez daha bombalanmıştır.²⁶

Dünya Sağlık Örgütüne göre 15 Ekim itibarıyla İsrail Silahlı Kuvvetleri Gazze'nin kuzeyindeki yirmi bir hastanenin boşaltılmasını talep ederken şehirdeki dört hastaneyi bombalayarak kullanılamaz hale getirmiştir. İsrail bir başka taktik olarak hastanelerin etrafını bombalayarak korku oluşturma ve hastaneye ulaşım imkanlarını engelleme yoluyla da sağlık kurumlarını kullanılamaz hale getirci saldırılar düzenlemektedir.²⁷ Gazze'deki hükümetin Medya Ofisi Başkanı Maruf, saldırıya uğrayan ambulans sayısının 32 olduğunu, 113 sağlık kurumunun ciddi hasar aldığını, 16 hastanenin ve 32 sağlık merkezinin hizmet dışı kaldığını ifade etmiştir.²⁸

Hedef alınan sivil altyapı unsurları arasında okullar ve ibadethaneler de bulunmaktadır. Birçok cami bombalanmış, 19 Ekim'de Gazze'deki Rum Ortodoks Aziz Porphyrius Kilisesi'nin yerleşkesi vurulmuş,²⁹ sadece 4 Kasım'da İsrail'in hava saldırılarında Gazze'deki birçok okul vurulmuştur. Selame Maruf saldırıya uğrayan 136 caminin çeşitli şekillerde zarar gördüğünü, 56 caminin tamamen yıkıldığını ve 3 kilisenin de zarar gördüğünü, saldırıya uğrayan okul sayısının 237 olduğunu ve bunlardan 60'ının hizmet dışı kaldığını ifade etmiştir.³⁰

İsrail'in bir başka saldırı yöntemi, Gazze'de Filistin halkına yardımcı olan UNRWA gibi BM kurumlarına ve yardım konvoylarına saldırı dü-

zenlemektir. 10 Ekim'de Gazze'ye düzenlenen hava saldırılarında dört UNRWA çalışanı hayatını kaybetmiş, 20 Ekim'de Gazze'de iki UNRWA çalışanı daha öldürülmüştür.³¹ Gazze'deki hükümetin Medya Ofisi Başkanı Maruf, 7 Kasım'da düzenlediği basın toplantısında o güne kadar öldürülen UNRWA çalışanı sayısının 67 olduğunu ifade etmiştir.

İsrail'in sivilleri kasten öldürme ya da yaralama, insanlık dışı muamele, vücuda veya sağlığa ciddi zarar verme, zorla yerinden etme ve mülklerin kapsamlı imhası gibi eylemleri savaş suçu oluşturan eylemlerle örtüşmektedir.

İsrail'in saldırılarında çok sayıda basın mensubu da hayatını kaybetmiştir. 15 Ekim Gazetecileri Koruma Komitesi 15 Ekim'de yaptığı açıklamada o güne kadar en az 12 gazetecinin öldürüldüğünü, 8'inin yaralandığını, 2 gazetecinin ise kayıp olduğunu ifade etmiştir.³² Medya Ofisi Başkanı Maruf 7 Kasım'da düzenlediği basın toplantısında o güne kadar öldürülen gazeteci sayısının 48 olduğunu ifade etmiştir.³³

İSRAİL'İN EYLEMLERİ VE ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK KURALLARININ İHLALİ

UİH'in ilgili kuralları ve İsrail'in ilgili eylemleri birlikte değerlendirildiğinde, İsrail'in ey-

26 "Şifa Hastanesi'nin Çatısı Bombalandı", TRT Haber, 6 Kasım 2023.

27 "İsrail Bir Gün İçinde Gazze'de 6 Hastaneyi Hedef Aldı", Anadolu Ajansı, 11 Kasım 2023.

28 "İsrail'in Gazze'ye Yönelik Bombardımanında İki Hastanede Büyük Yıkım Oldu", Anadolu Ajansı, 7 Kasım 2023.

29 "İsrail Ordusunun 'Tarihi Aziz Porphyrius Kilisesi'ni Vurmadığı' İddiası", Anadolu Ajansı, 24 Kasım 2023.

30 Muhammed Emin Canik, "İsrail'in Saldırılarında Gazze Şeridi'nde 40 Bin Bina Tamamen Yıkıldı", Anadolu Ajansı, 7 Kasım 2023; Fayez Abdulsalam ve Zeynep Tüfekçi Gülay, "İsrail'in Gazze'ye Düzenlediği Saldırılarda Can Kaybı 9 Bin 500'e Yükseldi", Anadolu Ajansı Ayrımcılık Hattı, 5 Kasım 2023.

31 Eyad Kourdi ve Alex Stambaug, "At Least 4 UN Relief Workers were Killed in Airstrikes in Gaza", CNN, 10 Ekim 2023; Seda Sevencan, "2 Additional UNRWA Staff Members Killed, 16 in Total since Gaza Conflict on Set", Anadolu Ajansı, 20 Ekim 2023.

32 "Gazeteciler için En Ölümcül Savaş", VOA Türkçe, 29 Ekim 2023.

33 Canik, "İsrail'in Saldırılarında Gazze Şeridi'nde 40 Bin Bina Tamamen Yıkıldı".

lemlerinin birçok farklı türden savaş suçunu oluşturduğu görülmektedir. UCM'nin kurucu antlaşmasının 8. maddesinde tanımlandığı gibi ilgili Cenevre Sözleşmesi hükümleri uyarınca korunan kişilere veya mallara karşı ve bir planın veya politikanın ya da büyük ölçekli eylemlerin bir parçası olarak gerçekleştirildiğinde kasten öldürme, insanlık dışı muamele, kasten büyük acıya neden olma veya vücuda veya sağlığa ciddi zarar verme, askeri gerekliliklerle haklı gösterilemeyecek şekilde mülklerin kapsamlı bir şekilde imha edilmesi ve bunlara el konulması, bir savaş esirini veya diğer korunan bir kişiyi kasten adil ve düzenli yaşam haklarından mahrum bırakma, hukuka aykırı olarak sınır dışı etme veya nakletme veya hukuka aykırı olarak hapsedme, rehin alma gibi eylemler savaş suçu oluşturmaktadır.

İsrail'in zikredilen tüm eylemleri, savaş suçu oluşturan eylemlerle örtüşmektedir. Sivillerin kasten öldürülmesi ya da yaralanması, insanlık dışı muamele, vücuda veya sağlığa ciddi zarar verme, zorla yerinden etme ve mülklerin kapsamlı imhası gibi eylemler en ön plana çıkan eylemler durumundadır.

UCM Statüsü birçok suç eyleminin yanı sıra ayrıca, kasıtlı olarak sivil nüfusa veya bireylere saldırılar yönelmek; sivil nesnelere, yani askeri hedef olmayan nesnelere kasıtlı olarak saldırı yönlendirmek; personele, tesislere, malzemeye, birliklere veya birimlere kasıtlı olarak saldırı yönelmek; BM Şartı uyarınca insani yardım veya barışı koruma misyonunda yer alan araçlara bu tür saldırılar yapmak; sivil nesnelere zarar vermeye veya doğal çevreye yaygın, uzun vadeli ve ciddi zarar vermeye neden olacak ve beklenen somut ve doğrudan genel askeri avantajla karşılaştırıldığında açıkça aşırı olacak eylemlerde bulunmak da suç sayılmıştır.³⁴

³⁴ Bkz. UCM Statüsü, Madde 8 (2/A).

Dolayısıyla İsrail'in belirtilen tüm eylemleri, tanımlanan bu suç tiyolojileriyle büyük oranda örtüşmektedir. BM Özel Raportörü Balakrishnan Rajagopal, "Sistemik olarak sivillerin konutlarını ve altyapısını yok edip bunlara zarar vereceğini, Gazze şehri gibi bir şehri siviller için yaşanmaz hale getireceğini bilerek düşmanlık yürütmek bir savaş suçudur" beyanında bulunmuştur.³⁵

İsrail'in eylemlerinin yalnızca savaş suçu oluşturmakla kalmayıp ayrıca daha ağır bir niteliğe sahip olan "insanlığa karşı suçları" da oluşturduğu söylenebilir. UCM Statüsü'nün 7. maddesi, saldırı "herhangi bir sivil topluluğa yönelik yaygın veya sistemik bir saldırının parçası olarak" gerçekleştiriliyorsa bunun insanlığa karşı suçları oluşturacağını öngörmektedir.

İsrail'in eylemlerinin "bir sivil topluluğa yönelik yaygın veya sistemik bir saldırının parçası olarak" gerçekleştirildiğine dair önemli göstergeler bulunmaktadır. Hedef Hamas'ın askeri yeteneklerini ortadan kaldırmak ve Gazze Şeridi üzerindeki egemenliğine son vermek olarak açıklanmış olsa da³⁶ bunun çok ötesine geçildiği, sivil nüfusun Gazze'nin kuzeyinden atılmasının sağlanmaya çalışıldığı, bütün eylemlerin de bu plan dahilinde sistemik olarak gerçekleştirildiği görülmektedir.

Hatta insanların önceden yaşadıkları yerlere tekrar dönmelerini engellemek için gerekmediği halde bütün yerleşim binalarının tamamen yıkıma uğrayacak şekilde bombalanması,³⁷ hastaneler bombalanarak yaralıların ve sığınan sivillerin dahi hedef alınması, süre tanınarak sivil

³⁵ "Gaza: Destroying Civilian Housing and Infrastructure is an International Crime, Warns UN Expert".

³⁶ "İsrail Savunma Bakanı: Hamas'ı Tamamen Bitireceğiz", Rudaw, 22 Ekim 2023.

³⁷ Gazze'deki hükümetin Medya Ofisi Başkanı Selame Maruf 7 Kasım'da düzenlediği basın toplantısında, 10 bin binanın yerle bir olduğunu, 40 bin binanın tamamen yıkılmış olduğunu ve toplamda 222 bin konutun hasar aldığını ifade etmiştir. Bkz. "İsrail'in Gazze'ye Yönelik Bombardımanında İki Hastanede Büyük Yıkım Oldu".

halkın yaşadıkları yerleri terk etmeye zorlanması, insani yardımların ulaşmasının engellenmesi, temel ihtiyaç unsurlarının Gazze'ye akışının kesilmesi, korku salacak türden (örneğin Gazze'de hiçbir yerin güvenli olmadığını gösterecek türden) saldırılar yaparak halkın gitmeye zorlanması, mümkün olduğunca fazla insan kaybına yol açacak biçimde bombalama eylemlerinin gerçekleştirilmesi, Gazze halkının tümünden hedef alınarak eylemlerin gerçekleştirilmesi güçlü göstergeler olarak değerlendirilmelidir.³⁸

İsrail'in Gazze üzerinde uyguladığı eylemleri "etnik temizlik" suçu ile örtüştürmek de mümkündür. Sivil nüfusu zorla göç ettirerek ya da toplu katliam yoluyla etnik açıdan homojen bir coğrafi bölge oluşturma eylemlerine "etnik temizlik suçları" denmektedir.³⁹ BM'nin 1967'den bu yana işgal edilen Filistin topraklarındaki insan haklarının durumuyla ilgili Özel Raportörü Francesca Albanese, "İsrail zaten savaş sisi altında Filistinlilere karşı kitlesel etnik temizlik gerçekleştirdi" demiş ve "İsrail yine meşru müdafaa adına etnik temizliği meşrulaştırmaya çalışıyor" ifadesini eklemiştir.⁴⁰

İsrail'in saldırılarının yalnızca savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar oluşturmakla kalmayıp "soykırımı varan eylemler" olarak da nitelendi-

rildiğini görmekteyiz.⁴¹ UCM Statüsü'nün 6. maddesi soykırım suçunu, ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubu tamamen veya kısmen yok etmek amacıyla grubun üyelerini öldürmek, grubun üyelerine ciddi bedensel veya zihinsel zarar vermek, grubun fiziksel yok olmasına yol açacağı hesaplanarak yaşam koşullarını kasıtlı olarak bozmak, grup içinde doğumları önlemeye yönelik tedbirler uygulanması veya gruba ait çocukların zorla başka bir gruba nakledilmesi olarak tanımlamaktadır.

İsrail, Gazze Şeridi'ne gerçekleştirdiği eylemleri ile her gün yüzlerce Filistinli sivil öldürmekte, sivillere ciddi bedensel veya zihinsel zarar vermekte, grubun yaşam koşullarını bozan ağır eylemleri kasten uygulamaktadır. İsrail'in bu eylemlerinin Gazze'de yaşayanları tamamen olmasa dahi kısmen yok etme niyetiyle yapıldığı kanıtlandığında soykırım suçunun olduğu söylenebilecektir. İsrail'in sivil ve askeri yetkililerinin bu maksatla hareket edip etmediğini kanıtlamak şüphesiz ki zor olacaktır. Zira söz konusu niyet alenen ifade edilmeyecek ve herhangi bir niyetin ispatında olduğu gibi İsrail'in niyetinin ortaya koyulması da zor olacaktır.

Ancak Bosna Hersek-Sırbistan Soykırım Davası Kararı'nda UAD'nin ifade ettiği gibi,⁴² eylemlerin niteliğinden niyete ulaşmak mümkündür. İsrail'in eylemlerinin niteliğinin incelenmesiyle bu yönde bir niyetin var olup olmadığına ortaya koyulması mümkün ve hukuken muteber olacaktır. Sivillere ulaşacak insani yardımın kesilmesi, gıda ve enerji akışının engellenmesi, hastanelerin bombalanması gibi eylemler, Filistinlilerin Gazze'nin güneyine göç etmesi istendiği halde ulaştıkları güneyde-

38 Nitekim BM Özel Raportörü Balakrishnan Rajaopul, "Bu tür eylemler savaş suçu anlamına gelir ve sivil nüfusa yönelik olduğunda aynı zamanda insanlığa karşı suç anlamına da gelir" değerlendirmesinde bulunmuştur. Bkz. "Gaza: Destroying Civilian Housing and Infrastructure is an International Crime, Warns UN Expert".

39 "UN Security Council Res. 808", 22 February 1994. Adopted on the Former Yugoslavia, UN Security Council, Statement of President, UN, Doc. S/Prst/1994/14, 6 April 1993. Adopted on the Former Yugoslavia; Case Concerning the Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia Herzegovina V. Serbia and Montenegro) Merits, Judgement, 26 February 2007, par. 190; "The Practical Guide to Humanitarian Law", The Practical Guide to Humanitarian Law, <https://guide-humanitarian-law.org/Content/Article/3/Ethnic-Cleansing/>, (Erişim tarihi: 10 Kasım 2023).

40 "UN Expert Warns of New Instance of Mass Ethnic Cleansing of Palestinians, Calls for Immediate Ceasefire", OHCHR, 14 Ekim 2023, <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/10/un-expert-warns-new-instance-mass-ethnic-cleansing-palestinians-calls>, (Erişim tarihi: 13 Kasım 2023).

41 Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ifadeleri için bkz. "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Soykırım Derecesine Varan Saldırının Faillerini Lanetliyorum", TRT Haber, 18 Ekim 2023.

42 Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina V. Serbia And Montenegro), Judgment, I.C.J. Reports 2007, par. 370 vd.

ki yerlerde de bombalanmaları Filistin halkını kısmen dahi olsa yok etme niyetinin kanıtlarıdır. Bu kanıtlara benzer daha birçok kanıtın ortaya koyulması mümkündür.

SONUÇ

İsrail'in Gazze'ye başlattığı saldırıların kapsamı, meşru müdafaa hakkının sınırlarını aşmakta ve hukuki bir zeminden yoksun bir şekilde yürütülmektedir. İşgal ettiği toprakların kurtarılmasına yönelik karşı girişimler İsrail adına meşru müdafaa hakkının kullanımına hukuken imkan vermezken, kullandığı gücün kapsamı ve süresi orantılılık ölçütünü çok büyük oranda aşmakta ve hukuk dışı kalmaktadır. Bu bağlamda saldırı suçunun unsurlarını taşıyan eylemler oldukları da ifade edilebilir.

Hukuki zeminden yoksun söz konusu saldırılar, aldıkları biçim ve kapsam bağlamında ayrıca UİH'in en temel prensiplerini ihlal etmekte, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar hatta soykırım suçu olarak adlandırılacak nitelikler göstermektedir. İsrail'in özellikle sivilleri ve sivil altyapıları hedef alan saldırıları, savaş suçu oluşturmanın ötesine geçerek insanlığa karşı suçlar, hatta soykırım suçu oluşturulabilecek düzeylere ulaşmıştır.

Bütün bu ihlaller kişisel cezai sorumluluğa yol açan suçlardır. Bu türden suçları işleyenlerin esasen öncelikle kendi ulusal yargı sisteminde yargılanmaları gerekmektedir. Beklenen ulusal yargılamaların çoğu kez gerçekleşmemesi, İsrail örneğinde de benzer bir durumun yaşanabileceğini gösterebilir. Tamamlayıcı yargı yetkisine sahip UCM, yargılanmayan ya da gereği gibi yargılanmayan kişilerin yargılanması için kurulmuştur.

Filistin hükümeti 2014'te UCM'den Filistin topraklarında işlenen suçları soruşturmasını ve sorumluların yargılanmasını talep etmişti. Filistin daha sonra 2015 başlarında UCM Statüsü'ne taraf olarak talebini daha da güçlendirmiş oldu. Bu talep üzerine UCM halihazırda Filistin topraklarında işlenen suçları soruşturmakta ve 7 Ekim'de başlayan saldırılar da Mahkemenin yargı yetkisine girmektedir. Nitekim UCM savcısı, Hamas'ın ve İsrail'in eylemlerinin Mahkemenin yetki alanına girdiğini açıkça ifade etmiştir.⁴³ Bu durumda ileriki dönemlerde Mahkemenin özellikle bazı İsraili sivil ya da askeri karar vericiler hakkında soruşturma başlatması, dava açması ve yakalama kararları çıkarması beklenmelidir.

⁴³ "Statement of ICC Prosecutor Karim A. A. Khan KC from Cairo on the Situation in the State of Palestine and Israel", ICC, 30 Ekim 2023, <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-khan-kc-cairo-situation-state-palestine-and-israel>, (Erişim tarihi: 13 Kasım 2023); Bkz. "Exclusive: Hamas Attack, Israeli Response Fall Under ICC Jurisdiction, Prosecutor Says", Reuters, 12 Ekim 2023.

İSRAİL'İN GAZZE'DEKİ SUÇLARI

YÜCEL ACER

SETA | ANALİZ

İsrail, özellikle 1967'den bu yana işgal altında tuttuğu Filistin topraklarındaki insan hakları ihlallerinin yanı sıra Gazze Şeridi'nde yaşayan yüz binlerce Filistinliyi 2007'den bu yana abluka altında tutmaktadır. 7 Ekim 2023'te Gazze Şeridi'nden İsrail'e yönelik Hamas'ın askeri kanadı Kassam Tugayları tarafından gerçekleştirilen askeri taarruzları müteakip İsrail silahlı kuvvetleri, Gazze Şeridi'ni doğrudan hedef alan geniş çaplı askeri saldırılara başlamıştır. Neredeyse ilk günden itibaren İsrail ordusu tarafından havadan ve karadan aralıksız bombalanan şehirler ve kasabalarda şu ana kadar binlerce sivil hayatını kaybetmiş ya da yaralanmış, yüz binlerce insan yaşadıkları yerlerden zorla göç ettirilmiş, "Hamas'ı yok etme niyeti" iddiası ile Gazze yaşanılmaz hale getirilmiştir. Bu ağır saldırıların hukuki bir zemininin bulunup bulunmadığı ve İsrail'in hangi temel hukuk kurallarını ihlal ederek ne tür suçlara yol açtığına ortaya koyulması elzemdir. Genel değerlendirmeler dahi hukuki zemini bulunmayan bu yasa dışı saldırıların savaş suçları, insanlığa karşı suçlar hatta soykırım suçu oluşturacak boyutlara ulaştığını göstermektedir.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN • BRÜKSEL